

כיצד מזכיחין?

עלון מס' 29

והפעם - כיצד מחנכין? יחסי רב ותלמיד

"ניחא", אמר לו ראש הישיבה: "נו, נו, אם אתה רוצה לעמוד, אתה יכול להיכנס, אבל שתדע שאינך נחשב תלמיד בישיבה..."

מידענו החל להיכנס לשיעורים, על דעת להשתתף בהם בעמידה. אלא שלמעשה בכל פעם היה חסר מישהו אחר, שהוא יכל לשבת על מקומו, יום אחד כאן ויום אחד שם, ובפיו תודה לה' על שעל כל פנים הצליח דרכו ללמוד בישיבה, ואף להיות משומעי לקחו של רבינו.

אלא שכמובן הציקה לו ההרגשה שעדיין אינו נחשב כתלמיד בישיבה.

לפיכך, כעבור כמה שבועות נוספים הוא הגיע לרבינו ואמר לו: "הואיל שאני לומד בביהמ"ד עם חברותות, סועד בחדר האוכל, ואף שומע את השיעורים, שמא אוכל גם ליהנות מדמי החלוקה שראש הישיבה נותן לבחורים?"

והנה בתחילה נרתע רבינו ואמר לו: "וואס, אבער איך האב נישט קיין געלט [-אין לי כלל כסף לתת עוד] אבל נו, אתה יודע מה? אם יישאר בסוף החלוקה לכלל התלמידים, הרי שאת הכסף הנותר אתן לך. אבל שתדע שאינך נחשב תלמיד בישיבה..."

ואכן זמן מה לאחר מכן קרא לו רבינו, ונתן בידו דמי חלוקה. לא מלאים אמנם, אבל "מה שנשאר..."

בשלב זה כבר לא יכול הלה להתאפק ואמר לרבינו: "במחילה על ההעזה שבשאלתי. אבל רצוני להבין: אני לומד בישיבה. אוכל בישיבה, שומע את השיעורים, ועתה - אף מקבל דמי 'חלוקה' מראש הישיבה. במה, אם כן, אינני נחשב כתלמיד בישיבה?"

נענה רבינו ואמר לו: "כל מי שאני מכניס לישיבה, אני רושם את שמו ושם אביו או אמו על פתק שנמצא אצלי כל הזמן, והריני מתפלל על הצלחתו בכל העניינים, שיעלה במעלות התורה להבין ולהשכיל בה, להיות ירא שמים ולמאוס בהבלי העולם, ולגדול באמת, ויש לי אחריות עליו לנושא על לוח ליבי. והנה לפי כמות התלמידים עכשיו - אין זה בכוחותי לקחת אחריות ולהתפלל כדבעי על עוד תלמיד!"

בינו נא זאת!

על המשמעות העמוקה שייחס ראש ישיבת בריסק, רבי משולם דוד סלובייצ'יק זצ"ל ליחסי רב-ותלמיד, והתמסרותו לתלמידיו, יעיד המעשה הבא:

בחור מסוים הגיע מאמריקה לא"י סמוך לתחילת ה"זמן", וביקש להתקבל לישיבת בריסק. הואיל והגיע באיחור לאחר ש'מולאה המיכסה', נענה בסירוב.

הבחור התחנן על נפשו, שאמנם הגיע אחר הזמן, אבל עז רצונו ללמוד בישיבה. משהבין הבחור שאי אפשר לקבלו, הציע שאולי תינתן לו רשות ללמוד בבית המדרש של הישיבה. על כך הגיב רבי משולם דוד: "זיצ'ן לערנען אין בית מדרש? נו, נו, יעדער איינער קען זיצן לערנען א ווא ער ויל [-לשבת וללמוד בביהמ"ד? נו נו. (מהיכי תיתי) כל אחד יכול לשבת וללמוד היכן שרוצה]."

וכי אוכל לומר לך שלא ללמוד בבית המדרש? אלא שעליך לדעת שאינך נחשב תלמיד בישיבה..."

סבר הבחור וקיבל, קבע לעצמו חברותות מבני הישיבה והחל ללמוד במרץ ובהתמדה. לאחר כמה שבועות ניגש לראש הישיבה ואמר לו, שהואיל והוא לומד בבית המדרש, ושם בבנין נמצא 'חדר אוכל' של הישיבה בו אוכלים בוקר וערב, הדבר יחסוך לו זמן וימנע ביטול תורה, ואולי יוכל גם הוא לאכול בחדר האוכל?

אמר לו רבינו: "האוכל נרכש הרי מכספי הנדבות שניתנים לישיבה למי שלומד. וממילא, אם רצונך לאכול שם הרשות בידך, אבל שתדע שאינך נחשב תלמיד בישיבה..."

ואכן, הלה החל לאכול כשאר הבחורים בחדר האוכל.

כמה שבועות לאחר מכן, ניגש הבחור שוב לרבינו ואמר לו: "כיון שאני לומד בישיבה כבר מזה כמה חדשים, ואף אוכל בחדר האוכל, אולי אוכל גם להיכנס לשיעורים?"

תיכף הגיב רבינו: "וואס?! אריין קומען אין שיעור? הרי אין מקום כלל ולא שייך במציאות". אלא שנפש הבחור חשקה בתורה והסביר שהוא מוכן להיכנס למרות שיהיה עליו לעמוד בכל השיעורים.

נו. זה כבר סיפור אחר. איך אוכל למנוע מבחור שלומד כראוי, מבלי שיתפוס מקום של תלמידים מן המניין, לשמוע את השיעורים?

להמשך קיומו של העלון, למי שמכיר בערכו וחשיבותו, מתקבלות תרומות לע"ג, או לשמחות וכדו'

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

האם יש כאן בחור בשם 'מוזס'?

השיעור [-כדי שאף אחד לא יבחין במעשיו ויניא אותו מכך], וכך יוכל להטות אוזן ולשמוע את השיעור מבעד לדלת המרפסת...

אלא ש'איתרע מזלו' ובדיוק באותה שבת לאחר הסעודה, פתח רבינו את תריס המרפסת, כדי לצאת לשם לדבר מה, והנה לתדהמתו הוא מוצא שם בחור מהשיבה...

בלב הומה סיפר הבחור את פשר הימצאותו במרפסת, חושש מפני התגובה העלולה להיות חריפה, אך תחת לגעור בו על מעשהו, התרשם רבינו מאד מרצונו העז לשמוע בכל מחיר את השיעור, ואמר לו: "אל תדאג. אני כבר אסדר לך את האפשרות לשמוע את השיעור". זה היה פשר קריאתו מן החלון בטרם תחילת השיעור: יש כאן בחור בשם מוזס...

לענייננו למדנו מכאן שראש ישיבת בריסק לא ראה את העזות או החוצפה שבכך. הוא ראה כאן ביקוש וצמא לשמוע את דבר ה' וכך התייחס לעובדה.

וזה תפקידו של מוכיח ושל מחנך - אל תראה את הרע - ראה רק את הטוב ואותו תטפח!

אחד העיקרים שראה רבי משולם דוד זצ"ל בדרך גדילתו וצמיחתו של בן תורה, היה דרגת ה'ביקוש', שככל שהיא רבה יותר כן יש בה ברכה המבטיחה הצלחה בעליה בתורה.

באחד משיעורי החומש, כאשר כל הציבור עמד כרגיל בחצר ועל גבי המדרגות בהמתנה לפתיחת הדלת כדי להיכנס ולתפוס כל אחד את מקומו, נפתח לפתע החלון, ורבינו עמד ושאל: "יש כאן בחור בשם 'מוזס'?", ומשלא השיבוהו חזר ושאל: 'מוזס נמצא כאן'?

ואמנם הבחור שענה לשם זה עקר את רגליו ופנה לעבר דלת הבית, זו נפתחה, והוא נכנס בעד הפתח פנימה, לפני שאר התלמידים...

הסיפור כולו היה בלתי שגרת. במה זכה אותו בחור שרבינו ידאג לו כך באופן בלתי רגיל?

מדובר היה בתלמיד חדש שזה עתה נכנס ללמוד בישיבה, בעוד ששיעור החומש של אותו שבוע נועד להיות רק עבור המבוגרים שבין התלמידים. אלא שהבחור לא אבה לוותר וחשק מאד לשמוע את השיעור, מה עשה? החליט לטפס מן החצר אל המרפסת שבדירת רבינו זמן ניכר לפני תחילת

ומכאן, לעובדה נוספת: פעם נכנס רבי הירש לשיחתו של רבי לייב בתוך ביהמ"ד, ורבי לייב הכריז שיש תלמיד אחד שהוא לא רוצה לראותו בביהמ"ד והוא לא יאמר את השיחה בפניו. רבי הירש הרגיש שהכוונה אליו והסתתר בין התלמידים באופן שרבי לייב לא ראהו, והתחיל בשיחה.

אחרי שנים התבטא רבי הירש: "לא פעם יצאנו ממנו מבויישים, אבל הוא אהב אותנו אהבת נפש ואנחנו אהבנו אותו אהבת נפש. דווקא הנהגתו התקיפה והתובענית חינכה אותנו!"

ולסיום עובדה שלישית: בשמחת תורה בישיבת חברון, בחורי הישיבה היו במצב רוח מרומם ובגילופין. בסוף התפילה נגשו לחזן של מוסף ונהגו בו בצורה לא מכובדת. עמד תלמיד מן הצד וחייך בהנאה. נגש אליו רבי לייב ואמר לו: מה עם האיסור של "מתכבד בקלון חברו"?

אמר לו התלמיד: מורי ורבי - אתה צודק!

ומאותו מעשה קירב רבי לייב את אותו תלמיד בצורה מיוחדת.

המשגיח בישיבת "כנסת ישראל" חברון, הגאון הצדיק רבי לייב חסמן זצוק"ל (נלב"ע י"א מר חשוון) היה אמן פדגוג בחינוך תלמידיו, ואימה ויראת הכבוד שרחשו לו תלמידיו הייתה בצורה שלא רגילה בין תלמידים לרבותיהם.

לתלמידו הגאון הצדיק רבי הירש פאליי זצוק"ל, בבחרותו, הייתה קביעות במוצאי שבת לאחר מעריב והבדלה, בביתו של רבי לייב, לשוחח עמו בדברי תורה ומוסר.

במוצאי שבת אחת, הוא אמר משהו [כנראה אמירה מיותרת], ורבי לייב לא מגיב. כאילו לא שמע. שתק רבי הירש ואחר ניסה שוב, ורבי לייב לא מגיב. הוא הרגיש נבוך...

רבי לייב אמר את פסוקי "ויתן לך", אפילו ברכת "שבוע טוב" - "גוט וואך" לא אמר לו. הרבנית ניגשה והגישה כיבוד והעירה לרבי לייב שהבחור מדבר, אבל הוא בשלו, כלא שומע'. לבסוף, קם רבי הירש והלך.

למחרת בבקר, עבר אחרי התפילה לפני רבי לייב כדי לברכו ב'בקר טוב' (כך היה מקובל בימים ההם בהנהגת דרך ארץ) ורבי לייב עצר אותו ואמר לו: מסתמא מוזרה בעיניך הנהגתי מאמש. ובכן, רציתי ללמד אותך שלפעמים לא צריך לפטפט!

[שלושת העובדות סופרו על ידי הרה"ג יהודה שינקר שליט"א] (מתוך מאמרו של ב. ראם, מוסף שבת קדש לך תשפ"ג)

אשמח לשמוע רעיונות והצעות ייעול - הכל יתקבל בברכה.

ישראל חיים בלומנטל.

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

לעילוי נשמת **אסתר דבורה מרקוביץ'** ע"ה בת ר' **אליעזר** נ"י נלב"ע י"ט שבט תשפ"ג
נתרם על ידי בעלה נ"י